

Тарас Шевченко - 160-літні роковини смерті

Березень, як в Україні, так і в українських громадах по цілому світі, присвячений пам'яті найбільшого поета, мистця, національного пророка - Тараса Шевченка. Його поезія вплинула на розвиток національної свідомості та спонукала народ до культурного та політичного відродження. Сила і глибина його ідей мають могутній вплив на українців по сьогоднішній день.

Гідне відзначення пам'яті поета проводилося різними способами - організувались концерти, наукові конференції, перевидавались Кобзарі з науковими коментарями та з ілюстраціями видатних мистців, видавались наукові праці, в яких аналізувались різні аспекти життя та творчості поета тощо.

Український музей і бібліотека зберігає велику кількість унікальних видань та архівних матеріалів. Між ними знаходяться також рідкісні зразки шевченкіяни. Найцінніша публікація, яку маємо, це перше видання Кобзаря, який вийшов друком 1840 року в Петербурзі, і в якому поміщено вісім шевченкових поем. Друге рідкісне видання -- це Кобзар, який вийшов у Женеві 1890 року завдяки старанням Михайла Драгоманова (брат Олени Пчілки і вуйко Лесі Українки). Михайло Драгоманів (1841-1895) - науковець, громадський діяч, політичний мисли-

тель був переслідуваний царською владою за свої політичні ідеї, і згодом переїхав жити в екзилі - в Женеву, а потім у Болгарію. На женецькому Кобзарі стояв підзаголовок "Заборонено в Росії". Царський уряд 1863 і 1876 років видав два укази, які твердили, що українська мова не існувала, не існує, і не буде існувати і тому заборонено, під загрозою кримінальної відповідальності, видавати українською мовою книги і не дозволено привозити в Росію українськомовні видання. Олена Пчілка, відвідуючи свого брата в Женеві, безумовно хотіла привезти це видання в Україну. Знаючи, що її багаж прикордонні митники будуть уважно обшукувати, заховала книгу в своєму широкому криноліні і так, помимо заборони привезла женецьке видання Кобзаря в Україну.

Українська діаспора в Америці від самих своїх початків дорожила своєю церквою, дотримувалася традицій свого народу, відзначала важливі історичні події та вшановувала пам'ять визначних громадських і культурних діячів. Серед наших бібліотечних архівних матеріалів маємо цікаві зразки програмок численних концертів, які свідчать про заходи і діяльність українських громад щодо вшанування пам'яті Тараса Шевченка. Одна із таких програмок подає інформацію про відзначення

100-літніх роковин Тараса Шевченка Нью Йоркською громадою, яка організувала одне з найбільш величавих свят в Америці. У цій маніфестації брали участь усі організації і товариства, а було їх близько тридцяти. Свято відбулося 30 травня 1914 року. Перша частина святкування складалася з величавого походу, учасники якого, зібравшись на 7-й вулиці, перейшли на п'яту авеню, якою і пройшла хода. На підставі опису походу, поданого в щоденнику Свобода, читаємо, що "похід отворив кінний відділ в козацьких строях. Відтак їхав повіз, який тягнуло 4 білі коні на котрім серед зелені, квітів та синьо-жовтих лент і прапорів красувався величавий портрет Тараса. Далі йшло 16 дівчат в народних строях, які несли умаєну синьо-жовту ленту з написом "і мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій, не забудьте пом'янути не злим, тихим словом". За ними йшли учасники походу в числі около 6000 при звуках 8-ох українських оркестр. Похід перейшов головними вулицями міста, перейшов принциальною 5-тою евенею ... де роздавали 10 тисяч брошур англійською мовою про український народ, про життя і творчість Шевченка, та заборону свята Кобзаря на російській Україні". Увечері після походу відбувся концерт у Webster Hall,

що на 11-тій вулиці. Концертну залу заповнило біля 4 тисяч учасників, а ще кілька тисяч відійшло, бо не вистачило на всіх місця. Концерт розпочався промовою о. Миколи Підгорецького, тодішнього пароха церкви св. Юра. Далі йшли привітання делегатів. Промову англійською мовою виголосив Нью Йоркський адвокат Андрій Шипман, добрий приятель українців, який роками допомагав українській громаді вирішувати різні правові питання. Він також переклав на англійську мову українську Службу Божу, яка вийшла друком 1911 року. Після промов виступали хори - дали сольоспіву, декламації, фортепянні та скрипкові соло тощо.

Ось один із багатьох прикладів, як відзначали роковини Тараса Шевченка перша і друга хвилі українських емігрантів в Америці. Архівні матеріали про такі події, які зберігає наша бібліотека, допомагають нам взнати та оцінити працю і відданість отих перших емігрантів.

Любов Волинець

На світлинах: архівні зразки відзначення пам'яті Т. Г. Шевченка із колекції Українського Музею і Бібліотеки у Стемфордї, КТ

